

передачі даних та управління вогнем, мають стати регулярною практикою. Використання загальних систем ситуаційної обізнаності дозволяє створити єдину цифрову мапу бою, що значно підвищує ефективність управління підрозділами.

Окрім тактики, бойовий досвід диктує зміни в технічному забезпеченні. Навчання має включати роботу з трофейною технікою та зброєю, розуміння сильних і слабких сторін ворога. Також важливо навчити бійців самостійно адаптувати своє спорядження під конкретні завдання, адже універсальних рішень не існує. Індивідуальна аптечка, засоби захисту, маскування - все це має підбиратися з урахуванням реальних загроз, а не лише формальних норм видачі.

Підсумовуючи, інтеграція бойового досвіду - це безперервний процес. Він вимагає не лише зміни програм, а й зміни мислення. Кожен студент, який завтра стане офіцером, має розуміти, що його навчання не закінчується в стінах університету. Вміння вчитися у ворога, адаптуватися до нових технологій та критично оцінювати власні дії - це ті навички, які сьогодні є фундаментом національної безпеки. Тільки через гнучку, технологічну та орієнтовану на реальний досвід систему підготовки ми зможемо забезпечити перевагу над чисельно більшим ворогом.

Шамрук Олег Павлович

начальник кафедри професійної військової

підготовки Центру післядипломної освіти,

кандидат психологічних наук, полковник

Київський інститут Національної гвардії України

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ОСОБИСТІСНОЇ ОРГАНІЗОВАНOSTІ ОФІЦЕРІВ НГУ – КЛЮЧОВІ ДЕТЕРМІНАНТИ САМОРЕГУЛЯЦІЇ, СТІЙКОСТІ ТА СТРУКТУРИЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ ТА БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

Проблема особистісної організованості в психології має довгу історію, проте для офіцерів Національної гвардії України вона набуває принципово нового змісту. Справа в тому, що НГУ опинилася в унікальній ситуації: з одного боку, збереглися функції внутрішньої безпеки, пов'язані з охороною громадського порядку, захистом важливих об'єктів і взаємодією з цивільним населенням; з іншого — значна частина підрозділів безпосередньо залучена до бойових дій. Це означає, що офіцер протягом однієї доби або навіть години може переходити від виконання правоохоронних функцій до ведення бойових операцій. Таке поєднання створює психологічне навантаження особливого роду, яке вимагає від особистості здатності до швидкої саморегуляції, стійкості та внутрішньої структуризації діяльності. Саме тому дослідження психологічних чинників, що визначають цю організованість, постає нагальною задачею.

Особистісна організованість не тотожна зовнішній дисципліні. Дисципліна може бути нав'язана ззовні, організованість же завжди має внутрішнє джерело. Це

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

здатність суб'єкта самотійно будувати свою діяльність, встановлювати пріоритети, дотримуватися внутрішнього порядку навіть тоді, коли зовнішній контроль слабшає або взагалі відсутній. Для офіцера НГУ ця якість є професійною необхідністю, оскільки служба в цьому відомстві характеризується розосередженням сил, оперативною самотійністю командирів і необхідністю приймати рішення в умовах невизначеності. На блокпості, в патрулі, в бойовому підрозділі поруч не завжди є старший офіцер, який вкаже, що робити. Людина має сама визначити послідовність дій, розподілити увагу між кількома об'єктами, передбачити наслідки своїх вчинків.

Психологічні дослідження дозволяють виділити кілька ключових чинників, що визначають рівень особистісної організованості. Перший із них — когнітивний. Він включає здатність до планування, прогнозування, розподілу уваги та оперативного мислення. Офіцер з розвиненими когнітивними механізмами саморегуляції здатний швидко проаналізувати ситуацію, виділити в ній головне і другорядне, побудувати ланцюжок дій.

Другий чинник — емоційно-вольовий. Він забезпечує стійкість діяльності при стомленні, стресі, фрустрації. Бойові дії, які переживають офіцери НГУ, супроводжуються хронічною гіперактивацією нервової системи. Це може проявлятися як підвищена дратівливість, труднощі концентрації, порушення сну.

Третій чинник — мотиваційний. Він визначає, чому людина взагалі підтримує внутрішній порядок. Організованість без мотивації перетворюється на порожній формалізм. Для офіцера НГУ мотиваційна основа організованості пов'язана з професійною ідентичністю та сенсом служби.

Четвертий чинник — рефлексивний. Він включає здатність до самоаналізу, самооцінки та коригування власної поведінки. Організований офіцер не просто діє, а постійно перевіряє адекватність своїх дій ситуації. Це особливо важливо в умовах внутрішньої безпеки, де помилка може мати не лише оперативні, а й політичні наслідки. Неправомірне застосування сили, необґрунтований арешт, грубість по відношенню до цивільних — усе це руйнує довіру населення до держави. Рефлексивний контроль дозволяє уникати таких помилок, утримуючи дії в рамках правового та морального поля. У бойовій ситуації цей же механізм допомагає оцінювати власний емоційний стан і не дозволяти йому визначати тактичні рішення.

Структуризація діяльності як прояв організованості має зовнішній і внутрішній виміри. Зовнішня структуризація включає дотримання режиму, порядку в речах, систематичність дій. Вона важлива, оскільки створює передбачуване середовище, яке знижує когнітивне навантаження. Коли речі лежать на своїх місцях, коли розпорядок дня відомий, свідомість звільняється для вирішення нешаблонних задач. Внутрішня структуризація — це ієрархія цілей, усвідомлення їхньої співвідпорядкованості, здатність відкладати задоволення. Офіцер, який вміє структурувати діяльність внутрішньо, не кидається між справами, а діє послідовно, зберігаючи енергію для головного.

Взаємодія цих чинників у реальній службі виглядає як постійний процес саморегуляції. Вранці офіцер може планувати патрулювання міста, розраховуючи на

мирний сценарій. Через годину обставини змінюються — надходить сигнал про мінометний обстріл або диверсійну групу. Тут включаються всі рівні організованості: когнітивний — швидка переоцінка ситуації, емоційно-вольовий — пригнічення паніки, мотиваційний — усвідомлення обов'язку, рефлексивний — контроль адекватності застосування сили. Якщо ця система працює злагоджено, офіцер зберігає боєздатність і психологічний комфорт. Якщо ж один із чинників дає збій — наприклад, емоційна сфера перенапружена або мотивація знижена — організованість руйнується, що проявляється в хаотичності дій, затримці реакцій або, навпаки, імпульсивності.

Особливу роль у формуванні організованості відіграє бойовий досвід. Він не є однозначним фактором. З одного боку, пережите загартовує, навчає швидко приймати рішення, відсіювати другорядне. З іншого — тривала перебування в зоні бойових дій може деформувати психологічні механізми: людина звикає до екстреного режиму і втрачає навички рутинної самоорганізації. Повернення до мирного життя або до навчання у ВВНЗ стає для такого офіцера випробуванням. Він може відчувати себе дезорієнтованим у звичайних умовах, де немає постійної загрози, а рішення потребують не швидкості, а ретельності. Це свідчить про те, що організованість — не статична риса, а динамічна якість, яка потребує постійного відновлення і перебудови.

Педагогічна система ВВНЗ, що готує та перепідготовлює офіцерів НГУ, має враховувати цю динаміку. Формування організованості не зводиться до посилення дисциплінарного контролю. Навпаки, надмірний зовнішній тиск пригнічує внутрішню активність суб'єкта. Ефективнішим є підхід, спрямований на розвиток кожного з названих чинників: тренування когнітивної гнучкості через розв'язання нешаблонних задач, зміцнення емоційної стійкості за допомогою психологічних тренінгів, актуалізація мотивації через зв'язок навчання з реальними викликами служби, розвиток рефлексії через аналіз конкретних ситуацій. Такий комплексний підхід дозволяє не нав'язувати організованість ззовні, а створювати умови для її внутрішнього розвитку.

Таким чином, особистісна організованість офіцерів Національної гвардії України визначається сукупністю психологічних чинників, що функціонують як єдина система саморегуляції. Когнітивні механізми забезпечують адекватність оцінки ситуації, емоційно-вольові — стійкість діяльності, мотиваційні — внутрішню готовність до дії, рефлексивні — коригування поведінки. У сукупності вони дозволяють офіцеру зберігати внутрішній порядок і структурувати діяльність у найскладніших умовах поєднання внутрішньої безпеки та бойових завдань. Розуміння цих детермінант є необхідною умовою для вдосконалення системи підготовки офіцерів НГУ.